

РЕШЕНИЕ

№ 6193

гр. София, 26.10.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 21 състав, в публично заседание на 20.10.2022 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Красимира Проданова

при участието на секретаря Кристина Петрова и при участието на прокурора Тони Петрова, като разгледа дело номер **2370** по описа за **2022** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 284 и следващите на Закона за изпълнение на наказания и задържане под стража (ЗИНЗС), във връзка с чл. 203 и следващите от АПК, във връзка с чл. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ).

Делото е образувано по искова молба на Н. Д. С., чрез адв. И. Ю. от САК, с която е предявен иск срещу Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" за заплащане на обезщетение в размер на 20 000 лева за периода от 30.7.2020 г. до 23.12.2021 г. за претърпени неимуществени вреди от незаконосъобразни действия и бездействия на служители на ответника, изразяващи се в поставяне на ищеца в нечовешки условия за живот, унижително положение, тормоз, страх, болка и страдания. Негативните преживявания са в резултат от ухапвания от дървеници в СЦЗ на адрес [населено място], [улица] – 11 килия. В исковата молба се сочи, че служителите на ответника са длъжни да осигурят на задържаните лица, такива условия, които да не създават предпоставки за увреждане на физическото и психическото им здраве, нито на човешкото им достойнство. Неосигуряването на посочените минимални условия за процесния период е причинило на ищеца множество неимуществени вреди, изразяващи се във физическо и психическо страдание, значителен дискомфорт, нахърняване на човешкото му достойнство и притеснения, които е изпитвал. Ищецът постоянно е бил нахапан от дървеници, не е можел да спи. Върху главницата се претендира лихва от 23.12.2021 г. до окончателното плащане. В исковата молба се заявява че ищецът не е подавал жалби за лошите битови условия от страх от

надзорно-охранителния състав в затвора, но такава жалба е била подадена от последните. В подкрепа основателността на заявената претенция се цитира съдебна практика. Доводите се поддържат в хода на съдебното производство от адв. Ю.. Направено е искане за присъждане на разноски по списък по чл. 80 от ГПК.

Ответникът – Главна дирекция "Изпълнение на наказанията /ГДИН/, чрез упълномощения си процесуален представител юрисконсулт Д. М., в писмен отговор на исковата молба и в хода на съдебното производство по същество поддържа становище за неоснователност и недоказаност на исковата перетенция, като счита, че липсват елементи от фактическия състав на разпоредбата на чл. 284 от ЗИНЗС. Не се установява причинно-следствена връзка между твърдените вреди на ищеца и евентуалното бездействие на затворническата администрация. Сочи се, че ищецът не представя доказателства за това, че е претърпял вреди вследствие на незаконосъобразни действия или бездействия на длъжностни лица на ответника.

Прокурор Тони Петрова от СГП дава заключение, че исковата претенция е недоказана.

Административен съд София - град, 21 състав, след като взе предвид направените в исковата молба твърдения, изразеното становище на пълномощника на ответника и това на представителя на СГП и въз основа на приетите по делото доказателства, намира за установено от фактическа страна следното:

Н. Д. С. е постъпил от Затвора П. в Затвора С. на 30.7.2020 г. През исковия период с бил настанен в 8 група приемно отделение за 4 дни, след което на 04.08.2020 г. е настанен във 2 група. Освободен е на 23.12.2021 г. поради изтърпяване на присъдата.

Като доказателства по делото са приети справка и докладна записка, изготвени от длъжностни лица при СЦЗ, с приложени списъци за раздавани хигиенни препарати, писмо на ГДИН до началника на затвора С., медицинска справка, договори за възлагане на обществена поръчка и протоколи за извършени услуги по ДДД обработка, докладна записка и заповед на началника на Затвора С. във връзка с овладяване на популацията на дървеници и вредители на територията на Затвора, справка за условията в спално помещение № 11 на СЦЗ.

За условията в помещенията на СЦЗ са разпитани двама свидетели, чиито показания съдът кредитира изцяло като обективни, непротиворечиви и достоверни.

Свидетелят М. Т. дава показания, че заедно с ищеца са пребивавали на територията на 11 килия в СЦЗ през почти цялата 2021 г. В Затвора С., във втора група имало епидемия от дървеници във всички стаи, където са били настанени лишените от свобода. Имало десетки хиляди дървеници, в периода на съвместното им пребиваване, които се намирили навсякъде, дори и по храната. Н. Д. С. се оплаквал, че изключително много го хапели, като имал непоносимост и не можел да спи, ставал изнервен. Масово всички затворници се оплаквали от дървеници. Д. се намирили навсякъде, като основно излизали нощем. Дезинфекция е извършвана, но тя е неефективна. Липсвало контрол и хигиена. Отрядният бил запознат с това.

Свидетелят А. С., с когото ищеца бил настанен в едно спално помещение, дава показания, че в килиите имало много хлебарки и дървеници, което влияело на всички. През нощта не можело да се спи, дървениците ги лазели, хапели, което причинявало сърбеж и обрив за продължителен период от време. Лазели и храната. Дезинфекция и почистване се извършвало от външна фирма.

От страна на ответника са представени Договор с „ДДД-1” ООД от 13.11.2018 г. и Договор с Д. „ФАВОРИТ МИНИДЖМЪНТ” от 20.1.2021 г. за дезинсекция и

дератизация на сградите на ГДИН. В договора е посочено, че дезинсекцията се извършва шест пъти годишно, а дератизацията – два пъти годишно. Към договора са приложени протоколи за приемане ДДД обработка от 27.7.2020 г.

По делото е приложена докладна записка вх. № 4418/17.06.2021 г. на служител на затвора, в която е посочено, че договор с „ДДД-1” ООД от 13.11.2018 г. е приключил по-рано, а именно на 21.8.2020 г., поради изчерпване на финансов ресурс и до сключването на новия договор, затворническите килии, както и останалата площ на Затвора С. и поделения му, са третирани ежемесечно. Приложени са също така и две фактури, във връзка с извършваната дезинсекция от 16.9.2020 г. и 29.9.2020 г., инспекционен лист за извършена ДДД обработка от 22.1.2021 г. и Договор за възлагане на обществена поръчка № 650/20.01.2021 г. сключен с Д. "Фаворит Мениджмънт", който влиза в сила от датата на регистрацията в деловодната система на ГД "Изпълнение на наказанията".

По делото е приета и Заповед № Л-43/27.2.2020 г. на началника на затвора относно овладяване на популацията от дървеници и вредители на територията на Затвора С., докладна записка в тази връзка, уреждаща реда за допускане на препарати за третиране на дървеници и вредители по молби на лишените от свобода.

По делото е приета справка от ИСДВР П. Ч., видно от която, почистването и хигиенизирането на спалните помещения се извършва от лишените от свобода. Всеки месец те получават сапуни, прах, белина и други препарати за почистване. Дезинсекция и дератизация се извършват по договора с Д. „ФАВОРИТ МИНИДЖМЪНТ”. Одеаялата и олекотените завивки се изтупват веднъж месечно и се перат два пъти в годината. Спалните помещения се хигиенизират ежедневно с наличните препарати. Представени са доказателства за предоставяне на почистващи препарати и материали по месеци, включващи и лишените от свобода от втора група.

По подаден сигнал за хлебарки и дървеници в помещението на втора група на СЦЗ е извършена проверка от РЗИ – С. през месеците февруари и май 2020 г., както и през месец януари 2021 г. Дадени са препоръки да се предприемат необходимите действия по контрол на хигиената съобразно спецификата на обекта, както и при подаден сигнал за наличие на дървеници да се извършват поне две последователни обработки. След 6.1.2021 г. липсват данни да е извършвана проверка.

Представена е справка от МЦ на СЦЗ, видно от която ищецът не е подавал молби или жалби до медицинските специалисти, касаещи здравословни проблеми, свързани с нахапвания от дървеници, като не е регистриран случай на медицински преглед на ищеца, нито е получавал противоалергична терапия или медикация.

От правна страна:

Искът е ПРОЦЕСУАЛНО ДОПУСТИМ, а разгледан по същество е частично основателен.

Съгласно разпоредбата на чл. 284, ал. 1 ЗИНЗС държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода или задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения по чл. 3, който в своята ал. 1 предвижда, че тези лица не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение. Според чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС, за нарушение на ал. 1 се смята и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация

без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод извършване на административна дейност. Според чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС в случаите по ал. 1 настъпването на неимуществени вреди се предполага до доказване на противното. В случая са налице законовите предпоставки, обуславящи частична основателност на предявения иск за претърпени неимуществени вреди, произтичащи от неблагоприятни условия при изтърпяване на наказание лишаване от свобода от ищеца в периодите предмет на исковата молба.

Законът забранява осъдените и задържани лица да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко и унижително отношение и задължава държавата да им осигури от една страна, условия, съобразени с уважението към човешкото достойнство, от друга - начинът и методът на изпълнение на наказанието да не ги подлага на страдание или трудности от степен над неизбежното ниво на страдание, присъщо на задържането, и от трета - като се има предвид практическите нужди на задържането, тяхното здравословно и физическо състояние да бъдат адекватно гарантирани.

В случая е установено неизпълнение на законови задължения – неосигуряване на благоприятни и хигиенични условия при изтърпяване на наказанието лишаване от свобода. От събраните по делото доказателства се установява, че в помещенията, в които е бил настанен ищеца в СЦЗ е имало множество дървеници, които не са били унищожени при извършваните дезинсекция и дератизация. Свидетелите М. Т. и А. П. дават показания, че пребиваващите в СЦЗ са били нахапани от дървеници, което им причинявало болки и страдания, положението им е било непоносимо, не са могли да спят нощно време. Условията в СЦЗ също не са били хигиенични и благоприятни. Свидетелите установяват наличие на множество дървеници в спалните помещения.

Горното се потвърждава и от протоколите за извършена проверка по сигнал от страна на РЗИ – С., констатира наличие на лоши хигиенни условия, хлебарки и дървеници в помещения на СЦЗ. Действително, ответникът представя доказателства за сключен договор и протоколи за приемане на ДДД обработка по договора, но очевидно това е било крайно недостатъчно за окончателното справяне с проблема и реално, въпреки предприетите действия, не са осигурени здравословни, безопасни и хигиенични условия в СЦЗ. Налице са приложени от ответника доказателства, които потвърждават епидемичния характер на проблем с наличието на дървеници в затворническите помещения. Установяват се предприети мерки за овладяване на популацията на дървеници и вредители с помощта на самите затворници по тяхна инициатива, предвид докладната записка от 23.12.2019 г. и издадената Заповед № Л-43/27.2.2020 г. на началника на Затвора. Следва да бъде посочено, че според Годишен доклад на националния превантивен механизъм за 2020 г. на О. на Република България, публикуван на 4.3.2021 г. и свободно достъпен на Интернет адрес [prisonreform. bg](http://prisonreform.bg): "Изводите показват, че продължава да е налице дългогодишният проблем с наличието на хлебарки и дървеници в местата за лишаване от свобода, като това е констатирано във всички проверени обекти – дори и там, където е извършван цялостен ремонт. В тази връзка са отправяни препоръки към ГДИН за търсене на алтернативни начини за справяне с този проблем. Несъмнено този проблем ще бъде във фокуса на проверките на Н. и през настоящата година. „Докладът обхваща по-голямата част от исковия период, като съдът приема, че по

делото не са налице данни, които да оборят официално потвърдената информация на О. на Република България относно дългогодишен проблем с наличието на хлебарки и дървеници. Доказано е незаконосъобразно бездействие на служителите на ответника при изпълнение на задълженията им за осигуряване на благоприятни условия по време на изтърпяване на наказание лишаване от свобода.

При положение, че дървениците са активни спрямо човека нощем; че са установени многобройни ухапвания по тялото на ищеца през двата искиви периода, е нарушено правото му по чл. 84, ал.2 т.2 ЗИНЗС да се ползва от непрекъснато време за сън не по-малко от 8 часа на денонощие.

Съдът е обвързан от практиката на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) по тълкуването и прилагането на приложимите към казуса по делото разпоредби на Конвенцията – чл. 32 ЕКПЧ.

В решението на ЕСПЧ по делото С. Д. срещу България е прието /т. 60/, че „относно лишените от свобода лица, член 3 налага на държавата задължението да се увери, че всеки затворник е задържан при условия, които зачитат човешкото достойнство, както и че условията и редът на изпълнението на наказанието не поставят заинтересованото лице в бедствено състояние или пред изпитание, което по своя интензитет надвишава неизбежното ниво на страдание, присъщо на задържането...“

В друго дело Ш. срещу България ЕСПЧ отбелязва критично практиката на националните съдилища да имат ненужно формалистичен подход към изискването за доказване на претърпените нематериални вреди и я припомня - Й., § 147, И. и други, § 48, Р. срещу България (по. 2), № 18382/05, § 39, 10 февруари 2011г.

Въз основа на нормите на международното право, обвързващо Република България, неговото тълкуване от ЕСПЧ, както и закрепените в Конституцията и ЗИНЗС принципни положения за забрана на всяко причиняване на физическо страдание или унижаване на човешкото достойнство на лицата, чиято свобода е ограничена, с факта на пребиваване в място за лишаване от свобода, неотговарящо на посочените принципни положения и стандарти, е налице първата предпоставка на отговорността по чл. 1, ал.1 от ЗОДОВ. При пасивността на ответника да посочи доказателства, опровергаващи твърденията на В. за наличие на дървеници в спалните помещения от I група при Затвора С. въпреки изпълнението на сключения за целта договор, съдът е длъжен да съобрази ефекта от тези условия върху ищеца, но от друга страна и периода на изтърпяване на наказанието при тези условия – над 500 денонощия в искивия период. ЕСПЧ в своята практика дава израз на разбирането за „нечовешко“ и „унизително“ отношение, определяйки едно отношение като „нечовешко“ когато, *inter alia*, то е умишлено, прилагано е в продължение на часове и е причинило или фактическа телесна повреда, или силно физическо и психическо страдание. Той счита едно отношение за „унизително“, когато то е било такова, че е предизвикало в жертвите усещания за страх, страдание и малоценност, които могат да ги унижат и обидят (решение К. срещу Полша 30210/96, § 92). Въпросът дали целта на отношението е била да унижи или обиди жертвата е още един фактор, който следва да се вземе предвид, но липсата на каквато и да е цел не може убедително да изключи нарушение на Член 3 (реш. по дело 28524/95, § 74; по дело 47095/99, § 101). Тези стандарти следва да бъдат приложени спрямо ищеца. Решенията на ЕСПЧ, например пилотното решение по делото Н. и др.

срещу България, без изключение сочат, че независимо от продължителността на престоя на лишените от свобода или задържани лица при посочените по-горе условия, са поставени при нечовешки и унижителни условия по смисъла на чл. 3 ЕКПЧ. Без значение е периодът от време, през който лицата са ги търпели - той има значение само за определяне на размера на обезщетението. Ирелевантно също така е и обстоятелството, че ищецът не е бил поставен в по-неблагоприятни условия от останалите затворници, т. е. и други лишени от свобода са търпели същите условия. Наличието на нарушение на основно право сочи на понасяне на неимуществени вреди - накърняване на човешкото достойнство, дискомфорт, унижение.

Неоснователни са доводите на ответната страна за недоказаност на претърпените от ищеца неимуществени вреди. Въз основа на събраните по делото доказателства, при приложението на чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС, неимуществените вреди се предполагат до доказване на противното. След като е доказано нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, по силата на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС е налице и втората предпоставка за ангажиране отговорността на ответника, а именно настъпването на неимуществени вреди. Съдът не счита, че презумпцията е оборена със справката от медицинската служба за липса на оплаквания от Н. Д. С.. В тази връзка ищеца разяснява, че жалби не се подават от страх и че жалба срещу лошите битови условия е подадена от самия надзорно-охранителен състав, като са извършени проверки от РЗИ - С.. Наличието на оплаквания за дървеници и хлебарки се доказва от протоколите от проверката на РЗИ – С., извършена по сигнал. Действително лишените от свобода не трябва да държат храни и хранителни продукти в килиите и помещенията, но в случая вредите са причинени от наличието и ухапвания предимно на дървеници, като кръвосмучещи насекоми, които не се хранят с обикновена храна, консумирана от човек. Установената от доказателствата по делото липса на хигиенно-битови условия и развилата се зараза с паразитни инсекти несъмнено предпоставя унижително отношение, уронващо човешкото достойнство. Системните ухапвания от насекоми безспорно могат да предизвика чувство на страх от разболяване, незащитеност или малоценност, т. е. налице са доказани вреди, подлежащи на овъзмездяване по реда на чл. 284 от ЗИНЗС, във връзка с чл. 203 и следващите от ЗОДОВ.

Между незаконосъобразното бездействие и вредите има пряка и непосредствена причинно – следствена връзка.

Относно размера на обезщетението:

От установеното по делото неизпълнение не следва автоматично обезщетяване на причинените неимуществени вреди в парично изражение, възприето за дължимо от този, чиито права са нарушени, съобразно неговото лично, субективно усещане. Естеството и характерът на причиненото страдание съдът следва да прецени не само от страна на субективното възприятие и усещане на пострадалия за причинена вреда, но и с конкретните факти, от които тя произтича и най-вече обезщетението следва да е съобразено с общите схващания за справедливост, съобразени от съда при приложението на чл. 52 от Закона за задълженията и договорите. При отчитане на интензитета на негативните преживявания, продължителността от над 500 дни за исковия период, като се има предвид, че Н. Д. С. е настанен в

затвора на 30.7.2020 г., при съобразяване на стандарта на живот в страната и решения на ЕСПЧ, съдът счита, че обезщетението следва да бъде определено в размер от 4 000 лева за целия исков период.

Съобразно т. 4 от ТР № 3/ 22.04.2005 г. по т. гр. дело № 3/ 2004 г. на ОСГК на ВКС върху присъжданата сума на обезщетението е дължима и законната лихва, считано от момента на преустановяване на противоправното бездействие на ответника. Ищецът е престанал да търпи неблагоприятните условия в Затвора С. на 23.12.2021 г., когато е освободен, до окончателното нейно изплащане. За разликата до пълния предявен размер от 20 000 лв. искът следва да се отхвърли.

При този изход на правния спор, своевременно направено искане и доказани разноси по списък по чл. 80 ГПК /лист 99/, на ищеца се дължат разноси в размер общо на 520 лева, от които 10 лева държавна такса и адвокатско възнаграждение по чл. 38, ал. 2 от Закона за адвокатурата в минимален размер от 510 лева, съобразно уважената част от иска, на основание чл. 286, ал. 3 от ЗИНЗС.

На ответника не се дължи юрисконсултско възнаграждение, на основание чл. 286, ал. 2 от ЗИНЗС, предвид частичното уважаване на иска.

Воден от горното и на основание чл. 284, ал. 1 и чл. 286, ал. 3 от ЗИНЗС, във връзка с чл. 203 и следващите от АПК, във връзка с чл. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините Административен съд София - град, 21 състав

РЕШИ:

ОСЪЖДА Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", на основание чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС да заплати на Н. Д. С., ЕГН [ЕГН], сума в размер на 4 000 (четири хиляди) лева, представляваща обезщетение за претърпени неимуществени вреди от нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС за периода от 30.7.2020 г. до 23.12.2021 г. при настаняване на ищеца в СЦЗ при неблагоприятни битови условия, ведно със законната лихва, считано от 23.12.2021 г. до окончателното погасяване на задължението, като

ОТХВЪРЛЯ иска до пълния предявен размер от 20 000 лева.

ОСЪЖДА Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", на основание чл. 286, ал. 3 от ЗИНЗС да заплати на Н. Д. С., ЕГН [ЕГН], чрез адв. И. Ю. сума в размер 520 /петстотин и двадесет/ лева, представляваща разноси за съдебното производство.

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване в 14 - дневен срок от съобщаването му на страните, с касационна жалба пред тричленен състав на Административен съд София – град.

СЪДИЯ:

